Climate Leadership Coalitionin asiantuntijalausunto valtioneuvoston perusmuistiosta (E 97/2021 vp) koskien komission tiedonantoa - Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta

28.10.2021

Ehdotuksen tausta, sisältö ja tavoitteet

Euroopan komissio antoi 14 päivänä heinäkuuta 2021 niin kutsutun 55-valmiuspaketin (jäljempänä myös valmiuspaketti), jonka ehdotuksilla toimeenpannaan EU:n ilmastolailla1 asetetut velvoitteet vähentää EU:n nettokasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 %:lla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2030 mennessä sekä saavuttaa ilmastoneutraalius EU tasolla vuoteen 2050 mennessä.

Valmiuspakettiin sisältyy yhteensä 12 lainsäädäntöehdotusta, joista kahdeksan on olemassa olevien säädösten muutoksia ja neljä uusia ehdotuksia. Lisäksi 55-valmiuspakettiin sisältyy komission tiedonanto: Valmiina 55:een: Vuoden 2030 ilmastotavoitteesta totta matkalla kohti ilmastoneutraaliutta (COM(2021) 550 final). Tiedonannossa komissio esittelee valmiuspaketin keskeiset elementit.

Suomen kanta

Suomi on osana Euroopan unionia sitoutunut Pariisin ilmastosopimukseen. Tavoite edellyttää pitkän aikavälin ilmastotoimien rakentamista siten, että EU:n hiilineutraalius saavutetaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä tavalla ennen vuotta 2050. Osana tätä tavoitetta valtioneuvosto pitää tärkeänä, että 55-valmiuspaketista käytävien neuvottelujen lopputuloksena kokonaisuudessaan saavutetaan vuodelle 2030 asetettu vähintään 55% ilmastotavoite, joka voidaan myös ylittää.

Valmiuspaketin ehdotuksilla on lukuisia ristikkäisvaikutuksia, ja valtioneuvosto korostaa, että valmiuspaketin kunnianhimotason ylläpitäminen kokonaisuutena tulee varmistaa. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että neuvottelut edistyvät ripeästi, jotta toimeenpanolle jää riittävästi aikaa. Samalla valtioneuvosto korostaa, että 55-valmiuspaketti myös ohjaa EU:n siirtymää kohti ilmastoneutraalia taloutta. Siirtymä tulee toteuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävällä, vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla huomioiden luontokadon ehkäisyyn, digitalisaatioon sekä siirtymän oikeudenmukaisuuteen liittyvät näkökohdat.

Valtioneuvosto arvioi ehdotuksia kansallisen ja eurooppalaisen kokonaisedun näkökulmasta. Ilmastovaikutusten lisäksi ehdotusten tulee monipuolisesti huomioida vaikutukset muun muassa kilpailukykyyn, valtion tulokertymään ja Suomen maksuihin EU:lle. Lisäksi on tärkeää systemaattisesti arvioida päätösten vaikutuksia kansalaisten hyvinvointiin.

CLC:n kanta

CLC näkee että Euroopan komission 55-valmiuspaketti vahvistaa kannustimia vähähiilisiin investointeihin ja se vauhdittaa merkittävästi yhteiskuntien muutosta kohti vähähiilisyyttä. EU:n päästökaupan laajentaminen uusille sektoreille kaksinkertaistaa markkinapohjaisuuteen perustuvan järjestelmän kattavuuden.

Vuodesta 1990 lähtien EU:n vuotuiset kasvihuonekaasupäästöt ovat laskeneet noin 1 400 miljoonaa tonnia (2018). 55-valmiuspaketin tavoitteena on vähentää päästöjä edelleen noin 1 600 miljoonalla tonnilla ja kasvattaa hiilinieluja 42 miljoonalla tonnilla vuoteen 2030 mennessä.

Näkemyksemme mukaan EU:n päästökaupan laajentaminen kattamaan suuremman osan päästöistä takaa päästövähenemät ja mahdollistaa vaikuttavan päästöjen hinnoittelun. Päästökatto, ’cap’, takaa päästövähenemät ja päästöoikeuksien vaihdettavuus, ’trade’, sen että päästövähennykset tapahtuvat kustannustehokkaasti. Päästökaupan alaisten energiasektorin ja energiaintensiivisen teollisuuden päästöt ovat laskeneet 42,8 prosenttia vuodesta 2005. Järjestelmän laajentaminen merenkulkuun, tieliikenteeseen ja rakennusten lämmitykseen nostaisi päästökaupan kattavuuden nykyisestä noin 38 prosentista liki 80 prosenttiin EU:n kokonaispäästöistä.

Valmiuspaketti kiristää päästökaupan vähennystavoitetta vuodelle 2030 nykyisestä 43 prosentista 61 prosenttiin (merenkulku mukaanlukien) suhteessa vuoteen 2005. Se myös ylläpitää mekanismia historiallisen päästöoikeusylijäämän vähentämiseksi. Tieliikenteelle ja lämmitykselle esitettävän erillisen päästökaupan tavoitteeksi ilmastopaketti ehdottaa 43 prosentin vähennystä vuoteen 2005 verrattuna.

CLC uskoo ehdotettujen toimenpiteiden vahvistavan merkittävästi järjestelmän ohjausvaikutusta, parantavavan markkinan stabiliteettia sekä vahvistavan kannustimia vähähiilisyyteen. Päästökauppajärjestelmän toimivuus on hyvä varmistaa erillisellä liikennettä ja lämmitystä koskevalla ratkaisulla, joskin pidemmällä aikavälillä CLC näkee yhteisen päästökauppajärjestelmän ensisijaisena ratkaisuna teknologioiden integroituessa sekä tehokkuussyistä.

Hiilinielujen nettomääräiset lisäyksen (42 Mt CO2qe) komissio esittää saatavan pääosin kasvattamalla EU:n metsäpinta-alaa, lisäämällä metsien puustoisuutta, vahvistamalla muita luonnollisia nieluja (esim. suot) sekä vähentämällä maankäyttösektorin päästöjä. Komissio tulee myös tarkentamaan hiilen varastoitiin liittyvää lainsäädäntöä delegoidulla asetuksella. Asetus tulee korostamaan puutuotteiden ja materiaalisubstituution merkitystä hiilidioksidin sitojana. CLC korostaa biomateriaalisubstituution mahdollisuuksia ja pitää tarpeellisena markkinamekanismin luomista myös hiilidioksidin varastoinnille ja materiaalisubstituutioille.

CLC on tarkastellut aihepiiriä ehdotuksessaan EU:n pitkän aikavälin maankäyttö- ja biotalousstrategiaksi.

Päästöbudjetti, joka hyväksyttiin EU:n trilogi-neuvotteluissa indikatiivisena osaksi ilmastolakia, luo perustan oikealle määrälle EU:n päästöoikeuksia ja mahdollistaa tarvittaessa nopeat muutokset päästöoikeuksien määrään. Päästöbudjetti kestää paremmin muutoksia poliittisissa voimasuhteissa ja sitä kautta parantaa toimintaympäristön ennustettavuutta ja investoijan luottamusta. CLC ja Nordic Call -aloitteen tukijat pitävät tärkeänä päästöbudjetin määrittämistä sitovaksi indikatiivisen sijaan.

Tulot päästöoikeuksien huutokaupasta mahdollistavat vähähiiliratkaisujen ja vihreän liiketoiminnan nopeamman kehittämisen sekä tukevat reilua siirtymää. Komissio ehdottaa päästöoikeuksien huutokauppatulojen käyttöä ilmasto- ja energiaprojekteihin sekä vähentämään siirtymän sosiaalisia vaikutuksia haavoittuville kotitalouksille, pienyritykslle ja liikenteen käyttäjille. CLC tukee esityksen mukaista päästökauppatulojen käyttöä koko siirtymän ajan.

Hiilitullimekanismi turvaa tasavertaiset kilpailuedellytykset sekä kannustaa muita maita ottamaan käyttöön vaikuttavia ilmastopolitiikkoja ja hiilen hinnoittelumekanismeja. Komissio on ehdottanut hiilitullimekanismia (CBAM) pienentämään hiilivuodon riskiä tietyillä energiaintensiivisillä toimialoilla. Mekanismi asettaisi EU:n alueelle tuotavien tuotteille niiden hiilisisällön mukaisen maksun ja toisaalta vähentäisi ilmaisten päästöoikeuksien määrää päästökauppajärjestelmässä. Mekanismin myötä tuontituotteiden hiilisisältö heijastuisi niiden hintoihin ja siten tasavertaistaisi kilpailuedellytyksiä.

CLC uskoo, että mekanismi kannustaa muitakin kuin EU-valtioita ottamaan käyttöön vaikuttavia ilmastopolitiikkoja ja kiristämään Pariisin sopimuksen alaisia päästötavoitteitaan. Sen pitäisi myös rohkaista samanmielisiä maita muodostamaan vapaaehtoisia yhteenliittymiä. CLC näkee, että tuote- tai materiaalipohjainen hiilijalanjälki olisi paras keino määrittää mekanismin päästökertoimet. Hiilijalanjälkeä voidaan myös hyödyntää erinomaisesti yksityisten ja julkisten hankintojen kriteerinä.

CLC:n näkemys on, että 55-valmiuspaketti on tärkeä myös UNFCCC-prosessia ajatellen. Yhdessä ilmastolain ja valmiuspaketin kanssa EU on valmis Pariisin sopimuksen ensimmäiseen välitarkasteluun vuonna 2023 ja sen jälkeisiin neuvottelukierroksiin.

Valmiuspaketti vahvistaa kannusteita vähähiilisiin investointeihin ja parantaa kilpailukykyä proaktiivisissa maissa. Tarvitsemme toimenpiteitä kaikissa G20-maissa, jotka yhdessä vastaavat noin 80 prosentista globaaleja päästöjä. Paketilla EU on asettanut tavoitetason muille.

Lainsäädäntöpakettiin sisältyvän *energiatehokkuusdirektiiviehdotuksen* näemme muutamilta kohdin ongelmallisena. Energiatehokkuus on lähtökohtaisesti tavoiteltava asia, mutta absoluuttisen tavoitteen asettaminen energian enimmäiskulutukselle ei mielestämme ole paras lähestymistapa.

Tavoite on nähdäksemme ainakin osittain ristiriidassa EU:ssa tavoitellun vetytalouden kasvavan roolin kanssa ja voi rajoittaa päästöttömän energian kustannustehokasta hyödyntämistä vedyn ja

sen johdannaisten valmistamiseen. Yhteiskuntiemme ilmastotransformaatio ja myös EU:n *Green Deal* nojaavat vahvasti sekä suoraan että vedyn ja sen johdannaisten tuotannon edellyttämään epäsuoraan sähköistämiseen. Vety ja sen johdannaiset muodostavat huomattavimman potentiaalin vähentää esim. teräksen, sementin ja lannoitteiden tuotannon sekä raskaassa liikenteen kasvihuonekaasupäästöjä. Vedyn tuotannon lisääminen tarkoittaa kuitenkin huomattavaa sähkön käytön kasvua. Myös valtioneuvoston U-kirje havainnollistaa millaisia haasteita Suomelle aiheutuisi loppu- ja primaarienergian kulutukselle asettavasta sitovasta tavoitteesta.

Mielestämme EU-maiden tulisi hyödyntää puhtaan energian potentiaali maksimaalisesti hyödyntäen maantieteellisiä tuotantoedellytyksiä.

Primäärienergialle asetettava sitova tavoite antaisi sijoittajille epäselvän signaalin ja voisi hidastaa toimialan kehitystä.

Hiilirajamekanismin (CBAM) suhteen haluamme kiinnittää huomiota siihen että komission ehdotuksessa ei käsitellä sitä kuinka mekanismi kohtelee EU:n vientituotteita, jotka kilpailevat kansainvälisillä markkinoilla. Tämä on mielestämme erittäin tärkeä näkökohta ja edellyttää jatkoselvittelyä. Huomio on tehty myös valtioneuvoston U-kirjeessä.

Alla linkit tiedotteeseemme koskien Fitfor55-pakettia sekä lausuntoihimme koskien valtioneuvoston U-kirjelmiä komission esityksistä *energiatehokkuusdirektiiviksi* ja *hiilirajamekanismia koskevaksi asetukseksi*:.

1) CLC: Euroopan komission Fit for 55 -paketti vahvistaa kannustimia vähähiilisiin investointeihin - CLC

2) CLC:n lausunto valtioneuvoston kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston uudelleen laadituksi energiatehokkuusdirektiiviksi - CLC

3) CLC-Hiilirajamekanismilausunto 27-10-2021.pdf

Helsinki, 28 October 2021

Jouni Keronen
CEO
Climate Leadership Coalition (CLC)